

ACC. N:R. M. 7601 : 1-19.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress: f.d.Baderskan
Socken: Trällebörg Berättat av: Fröken Anna Kretz
Uppteckningsår: 1941 Född år 1863 i Trällebörg

Adress: Västergatan 13, Trällebörg. Födelsedag: 11/7

Albäckafurun.	s. 1.
Ehrenbusch.	s. 1.
Trällebörgs kopparportar.	s. 1.
Varulvar.	s. 1.
Knös - tiggare.	s. 2.
Silver-Moses - tiggare.	s. 2.
Sotare-Blomma - tiggare.	s. 2.
Skatgillén okända.	s. 3.
Namnsdag och födelsedag.	s. 3.
Slant i kistan.	s. 3.
Stål .	s. 3.
Förtära krut.	s. 3.
Röka med rökelse.	s. 4.
Jordbruk i Trällebörg.	s. 5.
Badhus i trällebörg.	s. 6.
Dragoner.	s. 7.
Nyåret.	s. 8.
Trettondagen.	s. 9.

Skriv endast på denna sida!

4. 7601.

Tjugondagen.	s. 9.
Vårfrudagen.	s. 10.
Fastlagen.	s. 11.
Påskan.	s. 12.
Valborgsmässoafton och 1:a maj.	s. 13.
Kristihimmelsfärdsdagen.	s. 14.
Pingst.	s. 14.
Trefaldighet.	s. 15.
Midsommar.	s. 15.
Ljusinbrinningsfesten.	s. 16.
Mårten.	s. 17.
Lucia.	s. 17.
Julen.	s. 18-19.

ACC. N:R

7601: 1

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Anna Kretz
Uppteckningsår: 1941 Född år 1863 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Albäckafrun.

-Där hon bodde spelade de alltid. Där vågade ingen gå förbi. Albäckafrun tog så många hon kunde komma över. De som kunde höra det, hörde att de spelade flöjt. Albäckafrun tog dem, men efter en tid kunde de bli riktiga människor igen. När någon kom körande, stannade hästarna.

Ehrenbusch

är ute och kör var julaftonsnatt kl. 12. Skaklarna står i kyrkan. Många hade förr sett honom. Han håller ett fasligt väsen när han kommer. Han kör med hästar.

Trälleborgs kopparportar

talade mor ofta om. Det var två kalvar som de skulle göda. De fick inte dricka en droppe vatten utan endast den bästa mjölken, men hur det nu var hade vaktaren gett dem vatten i mjölken, och när de skulle dra upp portarna, orkade de inte. Då var Trälleborg en stor stad. Det var drängarna som passade kalvarna. De gav kalvarna vatten av en slump.

Varulvar.

-Min mor talade alltid om varulvarna. Människor blevo förvandlade och de måste rida dag och natt, och när de kom hem igen, var de rent förbi. Så blevo de riktiga igen. Vem som helst kunde bli varulv.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7601:2.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Anna Kretz
Uppteckningsår: 1941 Född år 1863 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Knös.

Knös gick omkring till alla gårdar och tiggde. Han bar maten i en säck. En gång gav en bonde honom okokt risgröt, så att han blev mycket sjuk. En annan gång gav de honom ett helt lerfat med gröt samt tvang honom att äta upp fatet också. Knös blåste flöjt. Han gick över isen till Köpenhamn, men att danskarna skulle ha visat honom för pengar har jag inte hört. Han gick inte heller i hög hatt.

Silver-Moses

hade däremot hög hatt - inte Knös. Han gick dessutom i långa, blå örhängen. Han gick omkring och tiggde.

Sotare-Blomma

gick också omkring. Han gick bara och snackade med folk för att han skulle få litet mat.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

7601:3.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Anna Kretz
Uppteckningsår: 1941 Född år 1863 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Okända.

Skatgillen.

Namnsdag & Födelsedag.

har aldrig firats här i Trälleborg. Men vid födelsedagar då söp de sig fulla. Då kokte de risengröt men inte krusbärsgröt.

Slant i kistan.

-Att man brukade lägga en slant i kistan känner jag inte till, men de lade en peng i vaggan när någon föddes.

Stål

lades ofta också i vaggan samt placerades i dörrarna. Att man satte i knappnålar vet jag mig aldrig ha sett. Nej, det var en riktig järnbit. Ack, vad de var dumma förr i tiden.

Förtära krut.

-Att folk tog in krut mot sjukdomar har jag aldrig hört.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M 7601:4

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Anna Kretz
Uppteckningsår: 1941 Född år 1863 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Röka med rökelse.

var vanligt när de voro dåliga. De köpte rökelse på apoteket. Läkare var här ingen utom i Lund. De lade fröna på en tallrik, och så satte de fyr på dem, och så skulle den sjuke inandas röken. De stackars människorna sträckte ut armar och ben för att få i sig röken. De förde tyst karet tre gånger över den sjuke. Detta upprepades 3 kvällar. Så satte de karet under sängen. Ingen fick komma in eller ut. Den sjuke hade ett lakan över sig.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7601: 5.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Anna Kretz
Uppteckningsår: 1941 Född år 1863 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jordbruk i Trälleborg.

-De hade jordbruk litet till man förr i tiden. En rådman vid Gamla Torget, Borgman, hade stort jordbruk med stora sädesstackar, där de tröskade med slaga. De som tröskade fick 25 /tjugofem/ öre om dagen. De började tidigt på morgonen och fick stå till sent på kvällen. En nere vid Västergatan, Ola Andersson, hade rätt stort jordbruk, han också. Han flyttade ut till Tommarpsvägen och byggde sig en riktig gård, som finns kvar ännu.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M.7601:6.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skyttis Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Anna Kretz
Uppteckningsår: 1941 Född år 1863 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Badhus i Trälleborg.

-Kämpes bredvid oss här i Västergatan hade badrum, och vattnet rann direkt ut på gatan. Min mor bar vatten från havet till Kämpes och många främmande fick bada salta bad. Det gick ankor och höns på gatan på den tiden. När de skulle in och värpa kom de in i hönshuset. Vi strödde sand och enris på golvet en gång i veckan, och det gamla kastade vi direkt ut på gatan, som var som en gräsplan.

Se också Julen I, särskilt blad.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7601:7

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Anna Kretz
Uppteckningsår: 1941 Född år 1863 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Dragoner

Se Julen I, särskild blad.
" " 2, " "

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7601:8.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: nSkytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Anna Kretz
Uppteckningsår: 1941 Född år 1863 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Nyåret.

- Då satt vi uppe till kl. 12.
- Sköt man in det nya året?
- Aldrig förrän nu på sista tiden.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7601:9.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin

Härad: Skytts Adress: _____

Socken: Trälleborg Berättat av: Anna Kretz

Uppteckningsår: 1941 Född år 1863 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Trettondagen.

-Stjärngossar har jag inte sett några.

✓ Tjugondagen.

-Då hade de alltid litet fest i hemmen. Man åt och drack men dans förekom inte. Julaspöken förekom inte alls här i Trälleborg.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M.7601:10.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Anna Kretz
Uppteckningsår: 1941 Född år 1863 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Vårfrudagen

firades inte alls på något sätt, men man skulle då lägga sig i dagsljus. De sade "Tredje torsdagen i Tor bär tranan ljus på Skånes jord". Men tranorna kom inte med några gåvor till barnen och inte heller klädde någon ut sig till trana.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7601:11.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress: _____
Socken: Trälleborg Berättat av: Anna Kretz
Uppteckningsår: 1941 Född år 1863 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

v Fastlagen

-Då tog vi in ris i vatten, men vi risade inte varandra. På söndagen eller måndagen åt vi bullar, hembakta. Pannkakor åt vi inte på tisdagen. På Gamla Torget slog de katten ur tunnan. De hade en riktig levande katt i tunnan och så kom de ridandes. Min far hade själv varit med och ridit och slagit katten ur tunnan. Den som slog värst, blev kung, och så skulle han välja en drottning, men det har jag inte varit med om.

ACC. N:R.

M. 7601 : 12.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Anna Kretz
Uppteckningsår: 1941 Född år 1863 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Påsken.

-Dymmeln med skitta Jördag som de sa' känner jag mycket väl till. På skärtorsdagen hade vi hemma hos oss alltid grönkål med kummin i samt risgröt efteråt. Att det skulle vara farligt med mjölkmat långfredagen har jag inte hört. Någon korn-grynsgröt åt vi inte den dagen. Men vi hade ägg till påsken, och dem färgade vi i lökskal och kaffesump. Här var inte någon färg att få i äldsta tid. Och så rullade vi ägg förfärligt mycket. Det har jag varit med om själv många gånger. Vi hade en bräda, och äggen låg en liten bit ifrån. Så släppte man en peng och vann ett ägg. Eller också förlorade man ett. Träffade slanten ägget, vann man det. Påskharen talde ingen om. Inte heller klädde vi ut oss under påsken, men skärtorsdagen skulle de ju resa till Blåkulla, och vi satte långa band på folk, när de inte såg det. Påskeldar förekom inte. På långfredagen var folk mycket mera gudfruktiga än i våra dagar. Nu bryr de sig inte om någonting, men förr gick de alltid till kyrkan i svart.
-Flaggade man kanske t.o.m. på halv stäng?
-Ja, men här var inte så värst många flaggor på den tiden.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7601:13.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Anna Kretz
Uppteckningsår: 1941 Född år 1863 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Valborgsmässoafton och 1:a maj.

-Första maj gick de inte jag-från den ena gården till den andra och sjöng, och så blev de bjudna in. Så var det dans efteråt på logen.

Första maj betraktades som den första sommardagen. Sommarkläderna togs då på. Och så var karlarna så fulla, ty de skulle ju dricka mäg i benen.

-Var?

-I hemmen, förstås.

-Tände ni upp majeldar?

-Nej.

-Uppfattades 1:a maj som festdag?

-Ja.

-Förekom utflykter 1:a maj?

-Nej, de blev hemma.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7601:14.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Anna Kretz
Uppteckningsår: 1941 Född år 1863 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Kristihimmelsfärdsdagen

firades inte på annat sätt än att folk gick i kyrkan då.

-Var den inte 1:a metardagen?

-Å nej.

✓ Pingst.

-Hur firades pingst?

-Då fylldes huset med alla sorters blommor.

-Klädde ni sängarna med grönt?

-Nej, men vi klädde överallt med grönt, men inte särskilt kring sängarna. På sommaren strödde vi alltid enris på golvet så länge här var något. Göingarna sålde enriset. Nu säljer destegar och korgar.

-Gav barnen föräldrarna en krans?

-Nej.

-Företogs utflykter från staden?

-Nej, men vi skolbarn reste en gång till Stavsten. Där står en sten där Karl XII gått i land. Litet senare kom Bökeberg och då skulle alla människor dit.

-Klädde aldrig någon ung flicka ut sig till pingstbrud?

-Nej.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7601 : 15.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Anna Kretz
Uppteckningsår: 1941 Född år 1863 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Trefaldighet.

firades inte på något särskilt sätt. Här fanns ingen källa.
Folk gick bara i kyrkan.

✓ Midsommar.

-De gamla sade gärna "S:t Hans". Lövmemarknad förekom inte, men vi majade inomhus överallt. Det luktade så gott. Lövgubbar, midsommarbrudar och midsommareldar förekom inte. Men majstång förekom alltid. I Malmö hade de på alla gårdar. Jag har varit rätt så mycket i Malmö. De hade majstång på gårdarna här i Trälleborg, t.ex. inne till "Sadel-Måns" i nr 12 där fröken Valdemar nu bor. Så hade de majstång i Skåre, och när man blev litet större, skulle man ju vara med där ute. Vi fick lov att följa med fiskarna dit ut. Där dansade de hela natten till dragspelsmusik. Vem som helst, bonddrängarna t.ex., spelade. Vi hade inte någon mat med oss. De badade midsommardagen i Skåre. Det var sed.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7601:16.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress: _____
Socken: Trälleborg Berättat av: Anna Kretz
Uppteckningsår: 1941 Född år 1863 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ljusinbrinningsfesten.

-Roskvist var snickare i huset intill. Han hade många gesäll-
ler, men han gjorde i n g e n fest.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

7601:17

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter "elin"
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Anna Kretz
Uppteckningsår: 1941 Född år 1863 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Mårten.

-Vi hade alltid anka eller gås. Vi förstod oss inte på svart-soppa. Det var bara herrskap som förstod sig på det. Att man kallade Mårten för "lilla jul" har jag inte hört. Vi hade även fisk och gröt, långfisk d.v.s. saltlånga. Aldermännen brukade också fira Mårten mycket högtidligt. Det har jag läst om i gamla böcker.

✓ Lucia

firades inte i äldre tid.

Skriv endast på denna sida!

M. 7601:18.
ACC. N:R. _____

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Melin
Härad: Skytts Adress: _____
Socken: Trälleborg Berättat av: Anna Kretz
Uppteckningsår: 1941 Född år 1863 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Julen.

-Julmarknad förekom ej. Men vi bakade alltid hemma, d.v.s. vi gjorde i ordning degen hemma och så gick vi bort till Nils Eriksson, en lantbrukare på Västergatan, och bakade i hans ugn. På Friheten bakade de hos Nilsson, pottmakaren. Vi bakade två sorters fint, pomeransbröd, grovt bröd, kavring och alla sorters fina kakor såsom klenor och gorån. Vi slaktade också, eftersom vi hade gris här i fastigheten, Västergatan 13. Vi bryggde också själva. Vi hade ett kar, som fylldes med halmviskor. Maltet lades i, varefter kokande vatten hällades på. När det blev lagom svalt, lades jästen i. Vi hade själva korn, som vi malde. Min far var nämligen dragon och fick korn och råg. Han skulle gå omkring på olika ställen och vi fick följa med och bära. Så fick han litet sylta, bröd o.s.v. som lön. Vi gick i särskilda smågårdar och inkasserade han lön. Vi malde själva säden och så bryggde vi.

-Tog ni särskilt julbad?

-Nej, vi bara tvättade benen litet. Någon gång ville Kämpes att vi skulle bada i det smutsiga vattnet, som bondgummorna badat i, men det fick vi inte för mor. Badkaret var ett vanligt avlångt kar. Fru Kämpe hjälpte dem som skulle bada. Det var mest bönder som kom in och tog sig ett bad, när de voro sjuka. Fru Kämpe var eljest ingen kvacksalverska eller läkare - hon gjorde dem bara rena. Mor, far och jag rullade ofta vattnet i tunnor från sjön på en rullebör.

-Hade ni julgran?

-Nej aldrig, det var lyx. Där skulle ju ljus i.

-Satte ni inte heller granar utanför porten?

-Jo, där var de som gjorde det, men inte vi.

-Förekom julträd före granarna?

-Det vet jag inte. Jag har aldrig sett några.

forts.

ACC. N:R.

7601:19.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Anna Kretz
Uppteckningsår: 1941 Född år 1863 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julen forts. 2.

-Fick fåglarna särskild julkärve?

-Det gjorde de inte förr. Lantbrukarna hade sädesstackarna ute på gården, och fåglarna kunde där plocka så mycket de ville.

Rummen pryddes inte med bonader, halm på golvet förekom inte, men vi stöpte ljusen själva, bl.a. präsor. De hade förr i tiden bara tranlampor av lera samt präsor.

De fattiga fick mat i fattighuset. Till jul fick de en bit fläsk och ett par fina bröd, till nyåret fick de en bit oxkött, så att de kunde koka soppa. Det gamla fattighuset låg vid Nygatan, vägg i vägg med samskolan.

-Förekom julhögar?

A l l a, som gick och arbetade på de stora gårdarna här i Trälleborg fick julhögar. De fick högar även i Mellan-Köpinge, där min far hade sina kläder, innan han skulle till Ljungbyhed. Far hade sin rustningskammare där och sin häst likaså; hos Jeppa Nilsson, en rik, rik bonde. Jag följde ofta med far och bar hem mat.

-Vad åt ni för julmat?

-Fisk och gröt, aldrig skinka.

-Gav ni varandra julklappar?

-Inte mycket. Vi gick allmänt till ottan, varvid fönstren voro upplysta. Vi hade ljus till kyrkan. Vi hade våra egna stolar, så att vi hade nycklar när vi skulle in där. Det var dock bara vid julen som vi hade ljus med oss. I kyrkstolarna, där psalmboken skulle ligga, var hål att sätta ljusen i. Vi tände med svavelstickor i papperspaket.

Skriv endast på denna sida!